Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, St. Baron
A. Vop (Brassai-utca) 19
Telefon:
Szerk. és kiad.
377, 228
Egy szám ára p
az ország egyéb vidékén
és a szomszédban

ÚJ KELET

KIADÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában
Egész évre — — 1050
Félévre — — — 550
Negyedévre — — 290
Egy hónapra — — 100
Az előfizetési ára „Föld" cimü folyóirattal együtt hav-ként 10 lejjel drágább
Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 40·—
Egy szám ára — ck 2·—

1926 október 20 Szerda | Cluj-Kolozsvár • IX. évfolyam ★ 29 szám | 5687 Chesván 12

3181 Dl. Ramasetter Róbert Budapest
I. Disztér 2. II. 8.

Királyi udvari szállitók.

Világhirü precíz órák

Schaffhausen, Omega, Longines, Eterna és Movado egyedüli képviselet dus választékban

Fenyő & Braunfeld

ékszerüzletében kaphatók.

Cluj, P. Unirii 15. Tel. Int. 6-43.

A beteg Anglia

Irta Ligeti Sándor

Európában a világháboru előtt egy „beteg ember" volt, Törökország. A háboru után több betege van az európai s a világpolitikai viszonyoknak s csodálatosképen köztük van a robusztus, eddig izig-vérig egészséges, hatalmas szervezetü és hatalmas étvágyu John Bull is, Anglia. Gazdasági és politikai téren megértésre és összemüködésre törekszik minden európai állam, hogy a háboru veszteségeit kiheverje, még a két halálos ellenség, Francia- és Németország is barátkoznak egymással, Páneurópa eszméje eröteljesen tör előre s ugyanekkor Angliát, az angol birodalmat belső politikai és szociális válság s ennek következtében gazdasági krizis emészti. Látszólagos nyugalommal, de belsejében lázzal és csupa aggodalommal éli át ezeket a nehéz időket Anglia, melyek történetében kétségkivül egy bomlási periodus kezdetét jelentik.

Öreg a birodalom. Nagyranött fiai és leányai, a dominiumok, el akarták háritani maguktól az apai hatalmat, a londoni központi gondviselést s a maguk utját akarják járni. S öreg a szociális szervezete is. A társadalmi osztályok egy egyensulyozottabb helyzet felé törnek s ez a mozgalom éleződött ki egyrészt a bányamunkások és a bányatulajdonosok, másrészt a kormány és a munkásszervezetek, a Trades-Unions harcában.

Kanadában bojkottot hirdetnek az anyaországból jövő áruk ellen, Indiában orosz bolsevista ügynökök szitják az elégületlenséget, Ausztrália miniszterelnöke energikus ellenzéki programot hirdet a legközelebb összeülő birodalmi konferenciára s ha még az angol külügyek vezetésében, nemzetközi konferenciákon, Népszövetségben mutatkozik is a birodalom egysége, kétségtelen jelek mutatják, hogy a dominiumok politikai függetlenségre törekednek s az anyaországgal való összefüggésüket inkább gazdasági jellegre akarják korlátozni.

Sulyosan áll Anglia előtt az orosz dilemma. A tavasszal lefolyt általános sztrájkot bebizonyitottan Oroszország anyagilag támogatta. Baldwin miniszterelnök már azon a ponton volt, hogy emiatt kérdőre vonja a szovjeteket s megszakitsa az alig fölvett, különösen gazdasági természetü tárgyalásokat a két birodalom között, de minden energikus szándékot keresztül huzott az az aggodalom, hogy a tárgyalások megszakitásával Oroszország még szabadabb kezet nyer az ázsiai angolellenes agitáció folytatására s ezáltal Anglia perzsiai, afganisztáni s különösen indiai érdekei kerülnek veszélyeztetett helyzetbe. Kénytelen volt tehát Baldwin megelégedni azzal, hogy az angliai szovjet-ügynökök tevékenységét fokozottabban ellenőrizze, s figyelmeztesse Oroszországot a sztrájkolók támogatásának következményeire. Megfontolt és körültekintő politika, de a gyengeség jele.

A szociális harc a legsulyosabb szimptoma. A háboruban győztes Angliát napról-napra szaporodó munkanélküliek tömege nyugtalanitotta most már éveken át. Az ezeknek adott támogatás s a szénbányatulajdonosoknak megszavazott termelési segély, amit a magas munkabérek indokoltak, kimeritették az angol kincstárt. A kormány ez év áprilisában kénytelen volt beszüntetni ezeket a segélyeket. A bányatulajdonosok erre azzal feleltek, hogy követelték a munkabérek leszállitását s a munkaidő emelését, ellenkező esetben a szén termelési költségei oly magasak lettek volna, hogy az angol szén elvesztette volna a világpiacon megszerzett pozicióját. Ez pedig egyértelmü azzal, hogy a veszteséggel dolgozó bányatulajdonosok állami támogatás nélkül kényszerültek volna munkabeszüntetésre s a munkások elbocsátására. E következmények mutatkoztak is. A munkásszervezetek visszautasitották a bányatulajdonosok követelését, sztrájkot mondottak ki, nem fogadták el sem a bérek leszállitását, sem a munkaidő fölemelését s minden békitési, egyeztetési kisérlet hiábavaló volt. A bányásztrájk megrendittette Angliát. A kormány mindent megtett a következmények elháritására, de nem nagy eredménnyel.

A 12 napos általános sztrájkot mai napig folytatja a bányamunkások sztrájkja, a szénbányászat erősen visszaesett s mérhetetlen anyagi kára lett az országnak. Elrendelték a szénfogyasztás csökkentését szállitásnál, fütésnél, világitásnál, ugy a köz-, mint a magánháztartásokban. A szükségletet mégsem fedezték. Kénytelenek voltak az Egyesült Államokból szenet importálni, ami az angol font helyzetét csak gyengitette az amerikai pénzpiacon. Amig azelőtt Anglia a világ széntermelésének egyharmadát produkálta, ma elvesztette piacait, ami nem csak a munkadókat, de a munkásokat is megdöbbentette. A kormány maga vette kezébe a békités ügyét, de sikertelenül. Az országos érdekek erre hatalmi lépésre késztették: törvényjavaslatot terjesztett a parlament elé a munkaidő meghosszabbitásáról, 7 óráról 8 órára, hogy igy törvény erejével kényszeritse a megegyezést a sztrájkolókra. A javaslatból törvény lett, de a végrehajtás meghiusult a Trades Unions ellenállásán. Ime a beteg Anglia politikai válsága. A kormány erejével s a törvénnyel dacol a munkásszervezetek ereje s a harc igazi angol makacssággal és szivóssággal csak sulyosbodott. A sztrájk következményei már a bányák jókarban tartását is lehetetlenné teszik s az angol nemzeti vagyon jelentős részét pusztulás fenyegeti.

A konzervativ s a birodalom konzerválására törekvő Anglia — nem lehet kétséges — nehéz időket él át. A társadalomtan és politikai tudomány mai állásában alig lehet még a jövőbe látni. Két jelenség azonban elég tisztán áll előttünk. A beteg Anglia gyógyulásának két utja van. Az egyik a lemondás a nagy imperialista világpolitikáról, melyet eddig folytatott. Az imperialista gyarmatkötelékeket egy egészséges gazdasági érdekszövetségnek kell felváltania a dominiumok függetlensége s egyenjogusága alapján. A másik a magántulajdonjog, különösen a bányarezsim gyökeres reformja, amely elkerülhetetlen a társadalmi fejlődésben. Ez a két utja Anglia egészséges megujhodásának, melyet az angol politika nagy hagyományokkal és tapasztalatokkal biró mesterei talán követni is fognak, hogy hazájukat a további nagy veszteségek ől és rázkódtatásoktól megmentsék.

DUNKY KATÓ

tánctanárnő

Tanit minden divatos táncot. Különóra bármikor. Összeállitott colonokat háznál is vállal. Mensendick-Madzsar torna hölgyeknek, rhytmikus torna gyermekeknek. Magántáncokat betanit.

Egyetem-utca 3. III. 2. Lift.

Megjelent a „Monitorul Oficial"-ban a kolozsvári városi tanács feloszlatása

Osvada Vasile lett az uj polgármester. Az Interimaris komissziónak egyetlen kisebbségi tagja sincs

(Bucuresti-Bukarest, október 18. Az Uj Kelet tudósitójától.) A „Monitorul Oficial" mai számában megjelent a kolozsvári városi tanács feloszlatásáról és a Comisia Interimara kinevezéséről szóló rendelet. A Comisia Interimarának, amelynek egyetlen kisebbségi tagja sincs, névsora a következő:

Elnök Vasile Osvada. Tagok: Bohatiel Leo mérnök, Laurian Gabor képviselő, Victor Stanciu tanár, Stelian Bolintineanu, Juliu Enescu, dr. Alexandru Lupan orvos, Aurel Ciortea a kereskedelmi akadémia rektora, Sebastian Nicolau tanár, Sabin Opreo, Septimiu Popa, a „Biruinta" munkatársa.

A rendelet az uj választás napját december 15-ében állapitja meg. A feloszlatás indokolása elmondja, hogy Kolozsmegye prefektusa 8—1926. számu beadványában arról értesitette a belügyminisztériumot, hogy a városi tanács rosszhiszemü gazdálkodásával kompromittálja a város közigazgatási érdekeit. A belügyminisztérium a beadvány alapján kiküldte Hodor, Tomescu és Miloteanu vezérfelügyelőket, akik megejtették a vizsgálatot. A rendelet ezután felsorolja azokat az unalomig ismert vádakat, amelyeket Tomescu vezérfelügyelő állitott össze. A vádak felsorolása után megállapitja a rendelet, hogy a közigazgatási törvény 273, 274, 277 és 278-ik paragrafusa alapján a városi tanácsot feloszlatják.

Április 17-ikén lépett hivatalába Kolozsvárnak az imperiumváltozás óta elsőizben alkotmányosan megválasztott városi tanácsa. Hat hónapja, hogy a kolozsvári városházán helyreállt az évekig megbontott autonómia és most, hat hónap után ismét kinevezett kormánykörökek veszik át az uralmat. A Kolozsvár összpolgárságának akaratából megválasztott városi tanács féléves működésének időtartama alatt valóban elismerésre méltó módon igyekezett hivatásának megfelelni, annak ellenére, hogy a tanácsi elgáncsolására irányuló akciók egész sorozata indult meg közvetlenül az Averescu-kormány uralomrajutása után, szinte szokatlan vehemenciával és ugyszólván alig mult el hét, hogy ne repült volna szét az országban a tanács feloszlatásának hire.

Egyik inspektor a másiknak adta át a kilincset, átvizsgálták a város összes könyvelt elejétől végig és visszafelé. És a vizsgálatot folytató közigazgatási vezérfelügyelők avval a kifejezett céllal és utasitással jöttek Kolozsvárra, hogy a tanácsot, amelyben a kormánynak mindössze három exponense: Osvada Vasile,

EZT A SZELVÉNYT A LAP BELSEJÉBEN FELSOROLT KERESKEDŐK

LEI 5 LEI

ÉRTÉKBEN, A VÁSÁROLT ÖSSZEG TIZ SZÁZALÉKÁIG KÉSZPÉNZFIZETÉS GYANÁNT FOGADJÁK EL

Ez a szelvény érvényes nov. 30-ig

Prie Octavian és *Dalanu* Ilie esperes foglalt helyet, feloszlassák. Mindegyik felügyelő vizsgálata azzal végződött, hogy az akták tömgelékéből hajuknál fogva bizonyos vádpontokat ráncigáltak elő, amelyekről magánbeszélgetések során ők maguk is kénytelenek voltak elismerni, hogy azok nem komolyak és korántsem szolgáltatnak okot a tanács feloszlatására. A többszöri sikertelen inspekciózás a legfényesebb elégtételt szolgáltatta a valóban korrektül, jóhiszemüen és kivételes ügybuzgalommal dolgozó állandó választmány számára, de nem is lehet elképzelni, hogy a nagy tanács tagjai, mint például *Bogdan* Duica parasztpárti vezér, *Dalanu* esperes, *Banescu* liberális egyetemi professzor, dr. *Boila* Romulus, vagy dr. *Fischer* Tivadar hozzájárulásukat adták volna inkorrekt, vagy törvénytelen intézkedésekre.

Ha a távozó tanács mérlegét el akarjuk késziteni, ugy megállapithatjuk, hogy müködésének rövid ideje alatt is megoldotta a tanács a viz- és többé-kevésbé a villanyproblémákat a város sok más problémáját, megkezdte az utcák szabályozását és elsősorban: számüzte a városházáról a korrupciót.

A „Monitorul Oficial" rendelete egyidőre ismét visszaparancsolja a törvényben biztositott autonómiát. A feloszlatott városi tanács természetesen nem halad el szó nélkül e mellett az aktus mellett és törvényadta jogánál fogva az itélőtáblához és a közigazgatási birósághoz (Contencios administrativ) felebbezi meg a legfőbb közigazgatási tanácsnak Tomescu vezérfelügyelő vádpontjai alapján hozott határozatát. Megbizható értesüléseink szerint Kolozsvár jogi világának számos előkelősége ajánlotta fel önkétes támogatását a felebbezés megszerkesztésére. Ebben a felebbezésben hivatkozik a tanács arra a közgyülési határozatra, amelyben Kolozsvár polgárságának tisztviselői megállapitották, hogy az állandó bizottság legteljesebb jóhiszemüséggel és törvényesen járt el intézkedéseiben.

A kinevezett interimáris komisszió tagjai vala mennyien az Averescánus párt helyi orgánizációjának exponensei. Általános meglepetést keltett az, hogy a bizottságba — bár Kolozsvár kisebbségi lakói jelentékeny többséget képeznek, sem a magyar, sem a zsidó kisebbség képviselőinek nem jutott hely. Ennek is érdekes kulisszatitkai vannak. Amint ugyanis megbizható helyről értesülünk, a magyar párt nem fogadta el a magyarság számára felajánlott két helyet, mig a zsidóság számára fentartott egyetlen hely betöltésének személyi akadályai voltak.

Az interimáris komisszió már a mai nappal el foglalja hivatalát. Osvada Vasile, az uj polgármester magához kérette a lapok tudósitóit, akik előtt vázolni fogja az interimáris komisszió programját.

Kolozsvár polgársága pedig készül az uj választásokra. December 15 én ismét az urnák elé járulhatnak a kolozsvári polgárok, hogy másodszor döntsenek sorsuk intézői fölött. És nem látszik teljesen kizártnak, hogy a kolozsvári polgárság azok mellett fog megnyilatkozni, akiknek kezébe már egyszer bizalommal letette a város vezetésének sorsát.

Meghalt Babes professzor

a tiszaeszlári pör egyik orvosszakértője

A bakteriológiának egyik nemzetközi büszkesége, a román orvostudománynak kétségkivül legelső doyenje volt Babes Viktor egyetemi tanár, aki most Bukarestben hetvenkétéves korában meghalt. Ennek az embernek és tudósnak egyformán kitünő román orvosprofesszornak életutja tipikusan kisebbségi élet volt és egész pályáját, felfelé ivelő karrierjét életének minden szakában az determinálta, hogy mindenekelőtt román volt, szivós kitartással, megalkuvások nélkül.

Olyan családból származott, amelynek tradiciója már a bölcsőjénél eljegyezte őt a nemzetiségi küzdelemmel. Apja, Babes Vincze, a budapesti királyi magyar Tábla elnöke, magas állami méltósága ellenére az első harcosa volt a magyarországi románság nemzetiségi mozgalmának. Az 1864 iki karlocai ortodox kongresszuson Mocsonyi Andrással ő verekedte ki a román ortodoxok elszakadását a szerb egyház hierarchiájától, ugyancsak a Mocsonyiékkal együtt ő alakitotta meg Magyarországon a román nemzetiségi pártot. Három izben képviselő is volt a magyar országgyülésen nemzetiségi programmal.

Viktor fia 1853-ban született Bécsben. A bécsi, majd a budapesti egyetemen folytatta tanulmányait, oklevelét Budapesten szerezte, majd keresztülkóborolta a nyugati nagy egyetemeket, dolgozott Párisban Cornile és Pasteur, Berlinben Virchow és Koch mellett. A budapesti egyetemen hamar megfutotta a ranglétrát és aránylag fiatalon rendkivüli tanár lett. Amikor a veszettség elleni szérumával világhirt szerzett, egyre-másra kapta a meghivásokat a külföldi egyetemektől, ő azonban az akkor még legkisebb, a fiatal bukaresti egyetem meghivása után nyult és a nagy nyugati metropolisok helyett Bukarestbe költözött.

Jon Bratianu akkori miniszterelnök és Strudza herceg közoktatásügyi miniszter rekompenzációképpen külön törvénnyel szabályozták a fizetését. Ettől az időtől kezdve Babes Viktor haláláig, a bukaresti egyetem büszkesége volt és egész generációit nevelte fel a román orvostársadalomnak.

Babes Viktornak érdekes szerepe jutott a szomoru emlékezetü tiszaeszlári nagy perben. Eötvös Károly, aki a biróságtól ki akarta csikarni Solymossy Eszter holttestének exhumálását és uj szakértői szemlével izekre szaggatni a vérvád meséjét, Kovács József sebészprofesszorhoz fordult szakvéleményért. Kováccsal való beszélgetését Eötvös a „Nagy per" cimü könyvében igy irja meg:

„— Látott-e már és vizsgált-e már valamikor vizi holttestet? — kérdeztem Kovácstól.

— Majd hozok én kettőnk közt harmadiknak olyan embert, aki látott is, vizsgált is elég vizi holttestet.

Csakugyan hozott.

Ez az ember Babes Viktor orvostudor volt. Szinte álmélkodtam, amikor másnap nekem bemutatta. Ez volna hát az a férfiu, akit Kovács József vett segitségül és akitől nekem is okulni lehet.

Fiatalkoru, vézna, kistermetü, bágyadt külsejü, inkább kicsiny fejü emberke. Sehogysem néztem ki belőle a nagy tudást. Apját ismertem. Apja Babes Vince volt, harminc év előtt követtársam. Román ajku és nemzetiségü. Fiáról még semmit sem tudtam. De csakhamar megtudtam, hogy fiatalsága dacára jeles tudós, az egyetemen már segédtanár és hatalmas kutató elme.

Kérdeztem tőle, hány vizi holttestet boncolt már?

— Háromszázkettőt.

Ez volt a felelete. Ez a felelet meg is lepett, meg is nyugtatott.

Ez a férfiu később tanszéket nyert Romániában a bukaresti egyetemen. Ma is él és az egyetemnek igazi büszkesége és a kutatótudománynak nagy nyeresége. Pasteurnek és Kochnak nyomdokain halad és a bakteriológia terén már teljes vivmányok kapcsolódnak nevéhez."

Igy irt Eötvös Károly Babes Viktorról, akinek kifogástalanul precíz szakvéleménye alapján a biróság csakugyan elrendelte a csonkafüzesi sir felbontását. Az uj szakértői szemle eredménye pedig egyik perdöntő eseménye volt a nagy pernek.

Babes Viktor élete alkonyán sokat betegeskedett. Régi szivbaja gyötörte és szenvedéseitől hétfőről keddre virradó éjjel három órakor megváltotta a halál. Kedden délelőtt valóságos bucsujárás volt ravatalánál. Az állami és a fővárosi hatóságok képviselői, a tudományos testületek vezetői, az egyetem képviselői sorra zarándokoltak a nagy tudós ravatalához, hogy leróják előtte a kegyelet adóját.

A kormány a nemzet halottjának deklarálta Babes Viktort és temetéséről maga fog gondoskodni.

A miniszteri rendelet megjelenése előtt is ajánlatos harisnyaszükségletét beszerezni a SIPOS-cégnél, Cluj, Regele Ferdinand-ut 8.

A hatvanéves Macdonald

Ramsay Macdonald, az első angol munkás párti miniszterelnök pénteken ünnepelte hatvanadik születésnapját. Ez a nap nemcsak az angol munkásság, hanem a világ összes progressziv elemeinek ünnepe, mert egy olyan ember érkezett el élete jelentős fordulatához, akinek müködése a világpolitikában és a nemzetközi munkásmozgalomban mély nyomot hagyott.

Macdonald élete valóságos regény. Egyszerü munkáscsaládból származik, Anglia valamelyik messzeeső vidékéről és gyermekkorát nagy szegénységben töltötte. Londonba körülbelül tizennyolcéves korában kerül és eleinte még itt is igen sokat nyomorog. De már ekkor is rendkivül szivós és kitartó volt. Folyton olvasott és minden iránt érdeklődött. Legjobban azonban a munkásmozgalmak kötötték le figyelmét, amelyekkel nemsokára behatóan kezdett foglalkozni. Már a munkásideáltól volt telitve akkor, amidőn huszéves korában ráterelődött Tommy Lough liberális képviselő figyelme, aki titkárnak vette magához az eszes fiatalembert. Macdonaldnak most alkalma volt betekintenie a liberális politika mühelyébe.

Résztvett ennek a pártnak legbensőbb értekezletein és azoknak tanulságát leszürte magának. Közben a londoni lapokban is dolgozott és veleszületett haladó szellemét nem tudta véka alá rejteni cikkeiben. Igy történt azután, hogy nemsokára otthagyta állását és néhány intim barátjával együtt megalakitotta az angliai munkáspártot. 1886 ban munkáspárti programmal Leicesterben beválasztották a parlamentbe, ahová vele együtt ötven munkásképviselő jutott be. 1911-ben már olyan nagy volt a népszerüsége, hogy egyhangulag a párt elnökévé választották. A világháboru kitörésekor lemondott mandátumáról és csak 1922 ben került be ismét a parlamentbe. 1924-ben miniszterelnökké nevezték ki és megalakitotta az első munkáskormányt, amely azután az Oroszországgal való tárgyalások következtében kénytelen volt lemondani. Macdonald azóta csak mint képviselő vesz részt Anglia politikai életében, pártjában azonban a régi szerepet játsza tovább. A most folyó bányászsztrájkban is nagy szerepe van. Ő volt az, aki elsőizben közvetitette a tárgyalásokat a bányászok és a kormány között, bár eredménytelenül.

Ramsay Macdonald — és ezt itt ki kell emelnünk — nagy barátja a cionizmusnak. Évekkel ezelőtt heteket töltött Palesztinában és ott szerzett benyomásairól vaskos könyvben számolt be. El volt ragadtatva attól, amit Palesztinában látott. Hazaérkezése után több előadást tartott és még ma is állandóan exponálja magát a zsidó nemzeti mozgalomért. Macdonald London mellett levő kis birtokán él és állandóan dolgozik. Számos szociológiai munkája jelent meg, amelyek alaposságukkal és meggondoltságukkal tünnek ki. Macdonald, az amszterdami második Internacionalé programjának alapján áll és gyakorlati politikájának néhány igen nagy sikere fényesen igazolja a szociáldemokrácia győzelmi lehetőségeit az olyan haladott országokban, mint Anglia.

Meglepő olcsóság a „HELIOS"-nál
Cluj, Főtér 7.

Gyapju mellény	375·—
Divatkabátok minden szinben	800 leitől
Tartós harisnya	40·—
Cérna flor harisnya	85·—

Gyermekharisnyák, keztyük, valamint gyapju különlegességek **legolcsóbb** bevásárlási forrása.

Hirdessen az Uj Keletben

Máramarosi történet egy gyermekről, akinek két anyja is van, de apja nincs

A 25.000 lejért vásárolt csecsemő. Salamoni ítéletre vár egy borsai zsidó

(Sighet-Máramarossziget, október 19. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Werzberger Slomó borsai lakos minap befurarozott Szigetre. Napokig rótta a sáros utcákat: egy furfangos fiskálist keresett, aki segitségére legyen az ő nagy bajában és illetékes helyen kiharcolja az igazságát. A baj, amelyből Werzberger Slomó szeretne valahogyan kigázolni, még 1915-től való, amikor arra szánta rá magát Werzberger, aki jó módu borsai zsidó család gyermeke volt, hogy megházasodik. Feleségül vette Petrova egyik leggazdagabb emberének a leányát. A házasság azonban nem volt boldog, mert elmaradt az istenáldás. Évek teltek, évek multak, hiába volt minden orvosi beavatkozás, a várva várt gyermek nem akart megszületni. Ugyanilyen eredménytelen maradt a leghiresebb csodarabbikhoz való zarándokolás is. Werzbergerné — állapitotta meg a tudomány — nem született anyának.

A gyermek miatt . . .

A gyermekáldás elmaradása felbolygatta Werzbergerék családi boldogságát. A férfi buskomor lett és magányos, önmarcangoló óráiban egyre erősebben vert gyökeret agyában az elhatározás, hogy kedvező alkalom esetén elválik az asszonytól. A Werzberger-pár közé embermagasságu jégfalként állott oda a gyermek, aki nem akart megszületni.

Tiz hosszu és gyötrelmes esztendő pergett le, amig Werzberger tetté érlelte a válás gondolatát. Mint vallásos zsidó, a zsidó törvények szellemében kivánt cselekedni. Körülbelül egy évvel ezelőtt bucsut mondott a háztájának és visszatért szülőfalujába, Borsára. Az elhagyott asszonyt ágybadöntötte a csapás. Rokonai és jóakarói szánakozással látták, hogy a fiatal, erőteljes asszony napról-napra sorvad. Elhatározták, hogy valamiképen segitenek rajta. Összeült a haditanács és hosszu töprengés után olyan ötletet sikerült kisütnie, amely joggal kecsegtetett azzal a reménnyel, hogy Werzbergernének visszahódithatják vele a férjét.

Mégis történnek csodák

Egy hónppal azután, hogy a férj elment hazulról, Werzberger Slomó a következő táviratot kapta Borsára, az asszony hozzátartozóitól: „Mazel tov, feleséged áldott állapotban van, gyere vissza otthonodba". Werzberger azonban aligha adott hitelt ennek a táviratnak, mert válaszra sem méltatta. Sehogy sem tudta elhinni, hogy csodák még ma is történnek. De az asszony rokonai nem tudtak belenyugodni a változatlan helyzetbe és Werzberger kilenc hónappal később ujabb táviratot kapott tőlük, amelyben szerencsét kivánnak neki abból az alkalomból, hogy feleségének leánya született és ezért kérik, hogy rögtön térjen haza. Ez az ujabb távirat mégis felcsigázta Werzberger kiváncsiságát. Hosszas tanakodás után visszament Petrovára, egyben pedig az időközben beadott válóper visszavonására is megtette a szükséges intézkedéseket, amikor a feleségének a rokonai boldogan mutatták be neki „ujszülött leányát". Werzberger boldogan vette tudomásul, hogy mégis apa lett és hálát adott a Mindenhatónak, hogy — ha későn is — de végre meghallgatta a kivánságát.

Kipattan a nagy titok

Csakhogy, mint mindenütt a világon, Petrován is akadtak emberek, akik csupa jóindulatból ismét felbontották a család házi békéjét. Alig nyolc nappal a nagy családi esemény után, a hir, amelyet a falubau eleinte csak suttogva adtak szájról szájra, eljutott a boldog Werzberger Slomó fülébe is. Werzbergernek valaki bizalmasan elárulta, hogy az ujszülött leány nem az ő gyermeke, hanem a felesége szerezte valahonnan, hogy igy visszakapja a férjét. Werzberger mámoros lelkében összeomlott egy egész világ, de nagynehezen leküzdötte magában a dühét, hogy igy félrevezették. Nem szólt senkinek sem arról, hogy mit szándékozik cselekedni, hanem nagy ügyesen hozzáfogott az igazság nyomozásához. Természetes, hogy ebben a munkájában igen sok önkéntes segitőtársa akadt, akiktől negyvennyolc óra alatt mindent megtudott, amire kiváncsi volt. Megtudta, amitől olyan rettenetesen félt. Megtudta, hogy becsapták. A gyermek nem az övé, hanem a családi tanács vásárolta meg Katzführer Judától, a falu legszegényebb emberétől, akinek a felesége ép abban az időben szülte világra tizenegyedik gyermekét. Katzführerrel az asszony rokonai már az első távirat idején megállapodtak abban, hogy a születendő gyermeket 25 ezer lejért megvásárolják tőle. A vásár létrejött és amikor Katzführernek a felesége felgyógyult, az érdeklődőknek azt adták magyarázatul, hogy a lebetegedés Ruszkován történt, az asszony nővérénél és a gyermek halva született. Werzbergerné egyébként, miután az idegen gyermeket magához vette, kifogástalanul játszotta végig a betegágyas nő szerepét. A gyermeket természetesen az anyakönyvben Werzberger gyermekéül könyvelték el.

Két asszony egy férfi ellen

Werzberger, amint mindezt megtudta, kétségbeesésében ismét Borsára menekült és ottani rokonainak tanácsára, jött be aztán a napokban Szigetre, hogy ügyvédet fogadjon, aki korrigálni tudja a petrovai anyakönyvben a nagy tévedést. A gyermektől el akarja venni a Werzberger nevet, nehogy ez az idegen gyermek legyen az örököse. Csakhogy az ügy nem olyan egyszerü, mert Werzbergerné állhatatosan azt hajtogatja, hogy a gyermek igenis az övé. Ugyanilyen értelemben kitart Katzführerné is amellett, hogy az ő gyermeke halva született és azért nem jelentette be a ruszkovai hitközségnél, mert nem tudta, hogy az ilyen születésekre is fennáll a bejelentési kötelezettség. A szülésznő, aki ebben az omiozus ügyben felvilágositást tudna adni, egyelőre nem hallat magáról és igy Werzberger, komoly bizonyitékok hijján, aligha kecsegtetheti magát azzal, hogy eredményt tudjon elérni a két szivós asszonnyal szemben. *Fried Miksa*

A világ bankárjainak manifesztuma a civilizált népekhez

Helyre akarják állitani a régi általános jólétet

(London, október 19. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) A világ bankárjainak manifesztuma, amelyet Európa fővárosaiban szerdán fognak közhirré tenni és amelyről az Uj Kelet már röviden hirt adott, megbizható helyről szerzett értesülésünk szerint a következőképen hangzik:

„Alólirottak, mint üzletemberek, kijelentjük, hogy figyelmünket azokra a nagyon fontos és nyugalmatkeltő állapotokra akarjuk irányitani, amelyek lehetővé teszik az általános jóléthez való visszatérést. Az a sok vámsorompó, felfüggesztés és tilalom, amely a nemzetközi kereskedelemben már mindennapivá vált és amely intézkedések Európa politikai komplexumainak összeomlására vezethetők vissza, a nemzetközi kereskedelmet sulyosan érintik. Azok a termelők, akiknek országai a világháboru ideje alatt szabad árucserét folytattak, most számos uj határt létesitettek, magukat egymástól elválasztva, faji különbségre való hivatkozással, darabokra tépték szét. Ennek az állapotnak eredménye az, hogy mindenki, akit érint, sulyosan szenved miatta. Az egyik államban aránytalanul olcsóbbá vált az élet, mig a másik nélkülözi az olcsó áruimportot, vagy pedig szénhiányban szenved. Más államok megint nem tudnak gyáraik számára vámhatárok miatt nyersanyaghoz jutni, vagyis olyan ipari vállalatokat létesitettek, amelynek gazdasági alapjai hiányzanak. Rendkivül nehezitően hat az áruforgalomra a vasuti tarifa, amely az egyes cikkek árát mesterségesen emeli, a produkciókat drágitja, mivel elveszi a vállalat elől a hitelalapot és egyben a pénzforgalmat is megköti. Sok állam tévesen értelmezett nacionalizmusból még saját javát is veszélyezteti és a világ érdekeit sem veszi figyelembe."

A manifesztum hivatkozik ezután a Népszövetségre és a nemzetközi kereskedelmi kamarák fáradozására, amelyeknek révén számos tilalmat és formalitást sikerült a minimumra korlátozni, valamint az áruforgalmat fejleszteni. Az aláirók végül annak a meggyőződésünknek adnak kifejezést, hogy a kereskedelem szabadsága a legjobb lehetőséget nyujtja a világ jólétének és a hitelnek a helyreállitására.

Óriási lelkesedéssel fogadták Mária királynét Amerikában

A királyné kijelentette az ujságiróknak, hogy Ileana hercegnő még nem megy férjhez

(Washington, október 19. Az Uj Kelet tudósitójától.) Mária királyné tegnap este hat órakor Washingtonba érkezett. A pályaudvaron Kellog külügyi államtitkár és neje fogadták a királynét az amerikai kormány nevében. Egy lovas eskadron hadifelszereléssel tartotta a kordont a pályaudvartól a román követségig és a koronás főknek előirt tisztelgéssel várta Mária királynét.

Mária királyné mielőtt a Leviathant elhagyta, interjut adott a sajtó képviselőinek. Kétszáz ujságiró tolongott a királyné lakosztálya előtt, akik valósággal megdermedtek a zuhogó esőben.

A királyné rendkivül elegáns, borvörösszinü bársonyruhában, aranyos, bársony turbánnal a fején jelent meg és amikor meglátta a didergő ujságirókat, felkiáltott:

— Oh, hogy át vannak ázva!

A királyné azután kimondhatatlan örömének adott kifejezést afölött, hogy Amerikát meglátogathatja és köszönetet fejezte ki a nagyszerü fogadtatás fölött. Az interju csak öt percig tartott, az ujságirók nagy sajnálatára. Amikor megkérdezték a királynét, mit szólna Ileana hercegnőnek egy amerikaival való házasságához. Mária királyné igy felelt:

— [illegible] hercegnő még nagyon fiatal ahhoz, hogy házasságra gondoljon.

A pályaudvar közelében és az utvonalon óriási tömeg gyült össze, hogy láthassa Románia uralkodónőjét, akit láthatólag rendkivül meghatott az amerikai nép szeretete és rokonszenve.

Newyork, október 19. A newyorki fogadtatás után Mária királyné azonnal a pensilvániai vasuttársaság pályaudvarára ment és Washingtonba utazott, ahonnan két nap mulva tér vissza Newyorkba. A királyné a Park Avenue-szállodában fog lakni, amely rendkivüli előkészületeket tett. Többek között a butorok, amelyekkel a királyi lakosztályt berendezték, 400.000 dollárba került.

A három vasuti társaság, amelyeknek vonatjait a királyi vendégek használni fogják, közölte, hogy az [illegible] utazásért fejenként egy dollár utikö[illegible]nak csak fel.

— **Tengerbe fulladt egy amerikai milliomos.** Párisból jelentik: „Davis", amerikai milliomos, a „Majetic" nevü gőzös fedézetéről eltünt. A hajó Newyorkból indult Franciaországba, ahol tegnap Cherburgban kikötött. Szigoru vizsgálat indult abban az irányban, vajjon véletlenségnek vagy öngyilkosságnak áldozata-e Davis milliomos.

Weisz Adolf …szabóságát áthelyezte Calea Regele Ferdinand **17. sz. alá**

Via transradio

(Lipcse, október 19.) Az intercontinentális hirszolgálat tökéletesitésére irányuló kisérletek uj távirórendszert teremtettek meg, amely a morze és a kábel helyett napjaink legujabb vivmányát, a rádiót használja. Az uj gyorstávirórendszer „via transradió" különösen a nyugati államok lázasan lüktető gazdasági életében játszik jelentékeny szerepet. A ma kereskedelmének legfontosabb kelléke a gyors és megbizható hirszolgálat és éppen ez az, amit a transradio nyujt. Délamerikából, Kinából, Indiából, vagy a többi tengerentuli államból 30 perc alatt adja le a feltett kérdés válaszát oly precizitással, amellyel más közlekedési eszköz nem rendelkezik. Merkur ezen nagyszerü szócsövének intenziv kihasználására a müvelt Nyugat jelentős államaiban magántársaságok alakultak. Németországban a „Transradiogesellschaft" birja a monopoljogot. A társaság Berlinben székel és szoros összeköttetésben áll a posta és táviróhivatallal, amelynek ugyszólván külön szekcióját alkotja.

A drótnelküli uton továbbitandó táviratok az ország minden részéből Berlinbe futnak és az itteni központon keresztül jutnak rendeltetési helyükre. Ez a kerülőut alig jelent időbeli veszteséget és ha igen, ugy ez, az eddigi kábelrendszer mellett számba sem jöhet. A kábeltelegramok ugyanis idegen országokon haladnak keresztül, idegen centrálék közvetitésével, amelyek természetszerüleg előbb saját közleményeiket adják le és az idegenből jövőket addigra visszatartják. Tengerentuli közlekedésnél e részleges késedelmek jelentékeny időveszőnek.

A transradio berlini feladója telefonon, vagy személyesen közölheti drót nélkül továbbitandó közleményeit a felvevő postahivatallal. Utóbbi esetben a rendes távíró-blankettára a „transradio" megjegyzést irja.

A blanketta csőposton keresztül azonnal a küldőállomásra kerül, ahonnan még ugyanabban a perben elektromos hullámok alakjában indul tartalma a rendeltetési helyre. Miközben a feladó a közlemény diját fizeti, Newyorkban már hallják a leközölt táviratot és pár perccel később már motorkerékpáros sürgönyhordó viszi azt az X ik avenuen lakó nagybácsihoz. Az ország többi részéből a telegramok Berlinbe futnak, Essen, Leipzig és Breslau kivételével, ahol a feladó telefonon kérheti a táviróhivatalt és diktálja: Halló! Itt 1084 sz. Kurt Cilass, Hindenburg tér 5, rádiótelegram következő szöveggel... A felvevő hivatalnok ismétli a szöveg szavait és dróttávirón azonnal Berlinbe közvetiti. A feladó alig akasztotta vissza hallgatókagylóját, már kopogják a főváros felé közleményét, amelyet itt megérkezése pillanatában telefonon a rádióküldőhöz továbbitanak. Egy pár perc telik el és Nauen hatalmas rádióküldőjéből elektromos hullámok száguldanak a világűrben és közvetitik a hirt Kanada, vagy India felé. A közlemény válasza transradio közvetitésével hasonló uton a Föld bármely részéről egy óra alatt a cimzett birtokába jut.

Németországban ez idő szerint hirszolgálat már négy év óta életben van és ez idő alatt hihetetlen módon gyökeret vert. 1922 ben 400,000 táviratot adtak le drót nélkül összesen 6 3 millió szóval.

1923 ban 500.000 táviratot összesen 7 3 millió szóval.

1924-ben majdnem 600 000 táviratot összesen 10 millió szóval.

1925 ben kereken 800.000 táviratot összesen 11 4 millió szóval.

Ezek a számok állandóan növekszenek, ugy, hogy ma már átlag 30 000 telegramot sugároznak ki Nauenből naponta. Ez a szám óránként 1250, percenként 21 leadott táviratot jelent. A legtöbb táviratot Északamerikába küldik, ahol ezek legnagyobb részét Kina, Japán, Mexikó és Kanada felé továbbitják. A sorban Szudan a második, utána Oroszország, Egyiptom és India következik. Európa számára a transzradio nem jön számitásba, itt a kábel gyorsabb, vagy legalább is éppen olyan gyors. Dijazás tekintetében a kábel és transzradio egyensulyt tartanak.

Igy például a Newyorkba küldött táviratokért ugy kábel, mint transradio utján szavanként 1 10 márkát (kb 55 lei), Kaliforniába mindkét esetben 1·70 márkát, Mukdenbe kábelen 3·20 márkát, transradion 1·40 márkát fizetnek szavanként. Buenos Airesig 2·95 márka kábeldij helyett csak 2·75 márkát fizetnek, ezzel szemben azonban Rio de Janeiroig 1·70 márka a kábeldij és 2·25 márka a rádiódij szavanként.

A föld napról-napra szükül, a távolságok napról-napra kisebbednek, hisz ha a világ bármely részéből egy óra alatt választ lehet kapni, hol vannak akkor a távolságok? A kozmoszt átfogó elektromos hullámok, a korlátlan emberi cselekvés egyik legnagyobb akadályát a Teret hajtották az Ember igájába. *(r. e.)*

Cuza professzor visszakapta katedráját

(Bucuresti-Bukarest, október 19. Az Uj Kelet tudósitójától.) Mintegy másfélévvel ezelőtt, a legutóbbi diáktüntetésekből kitolyólag, mint ismeretes, a Bratianu kormány Cuza professzort megfosztotta egyetemi katedrájától. Cuza a felfüggesztés ellen felebbezéssel élt, de visszautasitották. Azóta a diákmozgalom programján az első helyen álló követelések között szerepelt Cuza professzor reintegrálása. A kormányváltozás után az Avarescu-kabinet ebben a kérdésben meg is kezdte a tárgyalásokat az egyetemi hallgatókkal, akik ezen követelésük teljesitése ellenében hajlandók voltak garantálni, hogy a mozgalom beszünteti az utcai agresszivitásokat és visszatér a parlamentáris formák medrébe. A kormány ezirányu igéretére a diákmozgalom bizonyos mértékig le is higgadt és már hetekkel ezelőtt befejezett tény volt, hogy Cuza professzor visszakapja tanári katedráját. A mai napon aztán Petrovici közoktatásügyi miniszter aláirta azt a rendeletet, amely Cuza professzort a jasi egyetem jogi fakultásának politikai közgazdasági tanszékére visszahelyezi.

Oroszország az angol kölcsön fejében hajlanó lemondani a kommunista propagandáról és beszarábiai igényeiről

Chamberlain és Krasszin között megkezdődtek a kölcsöntárgyalások. Oroszország beszüntette az angol bányászok anyagi támogatását

(London, október 19. Az Uj Kelet tudósitójától.) Az a feszült viszony, mely Anglia és Oroszország között mindezideig fennállott, mint helsingforsi táviratok jelentik, — az orosz külpolitika uj orientációja révén — kiegyenlitődéshez közeledik. Ha az Oroszország uj orientációjáról szóló jelentések valóknak bizonyulnak, ugy az Oroszország és Európa kapitalista államai közötti viszonyban lényeges javulás várható.

Oroszország — mint a helsingforsi jelentés közli — javaslatot akar tenni az európai államoknak az együttmüködésre és ennek érdekében igéretet tesz arra is, hogy a kommunista propagandát az egész vonalon beszünteti.

Románia szempontjából különös jelentőséggel bir az a szenzációs hiradás, hogy Oroszország kész elejteni Beszarábiára vonatkozó összes igényeit.

E jelentések komolysága mellett bizonyit az a Londonból jövő hiradás, hogy Chamberlain és Krasszin között ma tárgyalások kezdődtek egy uj angol kölcsön felvételéről. Az angol kormánynak az Oroszországnak adandó kölcsönnel kapcsolatban első feltétele az, hogy a szovjet a kölcsönösszeget csakis Angliában és az angol kormánytól jóváhagyott célra használja fel.

Krasszin a kölcsön fejében kilátásba helyezte a régi orosz adósságok elismerését. A „Daily Express" szerint a kölcsöntárgyalások sikere érdekében értesitette az angol bányászszövetséget, hogy a jövőben a sztrájkoló bányászok jelentékeny támogatásokra nem számithatnak a szovjet részéről.

Egy külön hajó hozza a nyolcvanezer kötetből álló kinai lexikont Európába

A kinai kormány ajándéka a Népszövetségnek

(Genf, október 19. Az Uj Kelet tudósitójától.) Chu, a Népszövetség kinai delegátusa, legutóbb egy nagy beszéd keretében, melyet Genfben tartott, az Ó- és Ujvilág nemzetei legfőbb tanácsával közölte, hogy a mennyei birodalom kormánya egy különös ajándékkal óhajtja meglepni a Népszövetséget. A kinai delegátus bejelentésére felfigyeltek a delegátusok. Mindenki kiváncsi volt, hogy mi lehet az a különös ajándék, amelyet a világ országa egyikének kiküldöttje ilyen ünnepélyes formában jelent be. A kiváncsiság azonban nemsokára meglepetéssé változott. Chu ur bejelentette, hogy a kinai kormány egy óriási lexikon egyik példányát, amely éppen most készült el, akarja a Népszövetség könyvtárának felajánlani.

Egy lexikon? Ez az egész? És a diplomaták fejüket csóválták. Egy lexikonból ilyen nagy hühót csinál Kina delegátusa? Sehogy sem tudták megérteni, hogy egy ilyen jelentéktelen ügyhöz miért kellenek ilyen ünnepélyes gesztusok. A Népszövetség illetékes ügyosztálya mindenesetre köszönő levélben hálálta meg mister Chunak a kinai kormány ajándékát és napirendre tért az ügy felett.

Nemrégen azután Genfben tartózkodott Lionel Gills, a világhirü Kina kutató a British Muzeum kinai osztályának vezetője. Ez alkalommal Gills meglátogatta a Népszövetség könyvtárát és szerényen megkérdezte az egyik könyvtári tisztviselőt, vajjon láthatná-e a nagy kinai lexikont. A könyvtári tisztviselő egy polcot mutatott, ahol más lexikonkötetek mellett még harminc-negyven kötet számára volt hely.

Lionel Gills nem tudta elfojtani mosolyát.

— Ez a hely, — mondotta — kissé szűk lesz annak a nagy munkának. Talán érdekelni fogja — folytatta — hogy a nagy kinai lexikon kerek nyolcvanezer kötetből áll és okkal és móddal a világirodalom leggigantikusabb művének nevezhető. Van ennek az óriási munkának egy kézi kiadása is, amely csupán ezerkétszáz kötetből áll, ez a kézi kiadás nekünk is megvan. A British Muzeum kinai osztályán őrizzük. És a nagy kinai világlexikonnak ez a jelentéktelen kivonata is egy egész termet tölt meg.

El lehet képzelni a könyvtári tisztviselő csodálkozását, amikor ezeket a dolgokat hallotta.

A mister Chu által kilátásba helyezett óriási lexikon nyomtatásban még nincsen kész és csak négy, kézzel irott példánya van meg. A mü kinyomtatását még a háboru előtt megkezdték és egyharmada kész is van. Az első résznek a cime: „Kang—Hai—Ku—Chin—Ta—Su—Chi—Cheng—Chuan", — kissé komplikált felirat egy lexikon számára. Magyarul: „Kang Hai kimeritő könyve az irodalom mind a nagy részéről." A négy rész, amelyről szó van: filozófia, történelem, szépirodalom és technika.

Ezzel a nagyszabásu munkával szemben a nyugati nemzetek legnagyobb irodalmi müvei jelentéktelenné zsugorodnak. A brit enciklopedia összesen harmincöt kötetből áll, amelyek 33 000 oldalt és 55 000.000 szót tartalmaznak, mig a 80.000 kinai lexikonkötben 120 millió oldal és 35 milliárd szó van.

A kinai lexikon 80.000 kötetét egy külön hajó fogja Európába hozni.

Katonatiszti ruhákat olcsón fest kakira **Czink**, Cluj

Letartóztattak, mint zsebtolvajt

Most már Istennek hála egészségesen megérkeztem Temesvárra. A fejem ugyan még zug egy kissé a történetektől és mint jó hirlapirónak: „A felöltő ezüst, mint koronatanu, ártatlanul lefogva“ és egyéb fejcimek kavályognak fejemben, de az eseményeket ennek ellenére is meglehetős tisztán látom magam előtt és megállapitom, hogy ha valaki ezt nekem elmesélné, szavahihetőségében örökre megrendültem volna. Mert, ha fantasztikus regényben (mondjuk Wellsnél) azt találtam volna olvasni, hogy valakit minden komoly gyanunok nélkül le lehet tartóztatni, fogvatartani és végül az udvarias elbánásért még honoráriumot is kell fizetni — ugy civilisáció, a modern állam, az emberi jogok és egyéb jogcimek alapján harsányan felnevettem volna. Amint azonban az olvasó az alábbi elbeszélésből rövidesen meg fog győződhetni, nemcsak, hogy mindez a valóságban is megtörtént, hanem... Hanem tartsunk sorrendet az esemenyekben.

... Éjjel féltizenkettőkor érkezett meg vonatom Tövisre. Ehhez tudni kell, hogy 14 én Kolozsvárról Temesvárra utaztam. Az Erdélyi Zsidó Árvagondozó két kolozsvári árváját kisértem Temesvárra, ahol, mint iparostanoncok nyertek alkalmazást. Tövisen már utrakészen pöfékelt az aradi vonat, amely arra volt hivatva, hogy engem és utitársaimat utazásunk végcélja felé röpitsen. Rövidesen kiderül, hogy ez nem fedi teljesen a valóságot.

Elhelyezem a zsufolt vonaton a gyerekeket és azzal indulok az étteremba vacsorázni. Hirtelen mozgolódás, kiabálás ragadja meg figyelmemet. Ekkor veszem észre, hogy egy zilált kinézésü ur rohan a vonatok között és az elkeseredettség bizonyos nemével orditja, hogy: „Mi-a furat barii si carnetul“! Hallom is, amint valaki rémült kárörömmel meséli, hogy 30.000 l-j hivatalos pénzt loptak el az illető urtól. Hát persze. Tövisen vagyunk, ahol egy kis zsebvágás már nem szenzáció. Ugyszólván minden áthaladó vonatnak programmszig meg van a maga áldozata.

Gyanutlanul megyek a sinek között, mikor hirtelen elém kerül az ejjéli áldozat és mellen ragad:

— Ön volt az! Hiába próbálok protestálni, észre sem veszem és már az őrszobában vagyok. A károsult Andris Fülöp brassói törvényszéki portarelnek vallja magát, mig az ügyeletes detektiv Stan néven mutatkozik be. Andris ur nagyon ideges. Kijelenti, hogy a zsebmetszőn ugyanilyen szinü felöltő volt és bár nem mondja, hogy én voltam a tolvaj — követeli vissza karnetjét és a vasuti jegyet A pénzt, — ugymond — (kiderült, hogy csak 600 lejről van szó) megtarthatom.

Az idő mulik, a két vonat indul. Kétségbeesett könyörgésre sikerült az egyedül maradt árvákhoz menemem, kezükbe nyomtam két vasuti jegyet és két csendőr máris tuszkol be az őrszobába. Idejében, mert a harcos utasok már döntő rohamra szülnek, hogy a tolvajt meglincseljék. A helyzet — hogy ugy mondjam — fölöttébb kinos volt. A két árva a vonaton maradt árván, kezükben jeggyel, minden pénz nélkül, azt sem tudják, hol van Temesvár...

A detektiv megnyugtat, hogy sürgönyözött Piskire, ahol a két kisfiut feltartják. Ezekután megkezdődik a nyomozás, illetve motozás. Erről jobb semmit nem irni. Végül közlik, hogy reggel bevisznek Gyulafehérvárra, az ügyességre, mint lopással gyanusitottat. A detektiv ur eltávozik, de egy óra multva barátságos mosollyal visszatér, behiv szobájába és tudtomra adja, hogy kedvezően referált a főnöknek, aki reggel majd szabadon bocsát. Remélj, hogy szolgálatait honorálni fogom. Egyszerre csodálatosan udvarias lett mindenki, — átengedték az inspekciós ágyát és ezzel nyugovóra tértünk, — San ur, a sergent és én, a tolvaj.

Délelőtt 10 óra volt, mikor megérkezett Vidrighiu rendőrkomiszár. A detektiv ezalatt elkészitette a „Proces Verbal“-t, amelyben ártatlanságomat bizonyitgatja. A komiszár — ki mindvégig igen udvarias volt — elrendeli szabadlábrahelyezésemet. Rövidesen táviratot kézbesitnek, hogy Piskin várnak a gyerekek.

Némileg megnyugodva, de fáradtan és álmosan az étteremba megyek. A detektiv nyomomban. Felrehiv és szemrehányásokkal illet, hogy kivételes szolgálatait nem honorálom. Hiszen ő szabadonbocsájtott, ágyat adott, udvariasan kezelt... Rut hálátlanságomat — ugymond — keservesen fizetem meg... Végül sajnálattal adtam tudtára, hogy fejős tehén nem vagyok, de ha óhajtja, mobilis viselkedéseit készséggel nyugtázom a lap hasábjain... Hogy a továbbiaktól megszabaduljak — tehervonattal Piskire szöktem, hogy az állitólag ott várakozó árvákat gondjaimba vegyem. Itt azonban ujabb meglepetés üdvözölt: A piskii rendőrség megkapta ugyan az értesitést, de semmilyen választ nem adott. A távirat tehát hamis volt...

(Itt még közbevetem, hogy a gyerekek egy szerencsés véletlen folytán odataláltak, ahova kellett. Tizenhat órai késéssel, 660 lej költséggel én is eljutottam pátriámba. Ami közben történt, az a nyilvánosság elé, a közvélemény elé is tartozik. Verba volant — facte manent...) *Strausz Béla*

A kormánypárt szerint Olaszország november 15-ig ratifikálja a beszarábiai egyezményt

Nem semmisitik meg a Jorga-párt mandátumait. A liberálisok kormányrajutásuk esetén módositani fogják Averescu törvényeit

(*Bucuresti-Bukarest*, október 19. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Tekintettel arra, hogy Bratianu Jonel a királynénak Amerikából való visszatéréséig elhalasztotta párisi utazását, a politikai érdeklődés egyre észrevehetőbben fordul Umberto olasz herceg közeli Romániába érkezése felé. Az olasz delegátusok október 25-re jelzett érkezésével kapcsolatban — irja az „Adevarul“ — a kormánypárt azt állitja, hogy Olaszország november 15-ig ratifikálni fogja a beszarábiai egyezményt. Az „Adevarul“ ezt a kormány nagy sikerének tekintené, amelynek még ellenzéki körök is rendkivül örvendenének, de egy előre szkeptikusok, vajjon a nemzetközi viszonyok nem fognak-e olyan változást hozni, amely ezt az időpontot ismét kitolja.

Belpolitikai tekintetben a közvéleményt most a nemzeti pártnak az a terve foglalkoztatja, mely szerint Maniuék kérni fogják a Jorga-frakció mandátumainak megsemmisitését. Politikai körök szerint a kormánypárt el fogja vetni a Jorga-csoport mandátumainak megsemmisitésére vonatkozó javaslatot, mert ugy tekinti, hogy Jorga és társai megmaradtak a nemzeti pártban. Argetoianu mandátumát ellenben megsemmisités fenyegeti, mert kilépett a pártból.

Tegnap azt a feltünéskeltő hirt kolportáltak felhivatalosan, hogy a liberálisok a parlamentben a kormányt fogják támogatni. Ezzel a hirrel teljes ellentétben állanak annak az ülésnek a határozatai, amelyet a liberális pártkör tegnap tartott Bratianu Vintila elnöklésével. Ezen az ülésen ugyanis elhatározták, hogy a jelenlegi parlament által megszavazandó törvényeket behatót tanulmányozás tárgyává teszik és már most megállapitják azokat a változtatásokat, amelyeket a liberális párt ujabb kormányrajutása alkalmával ezeken a törvényeken eszközölni fognak. Elhatározták továbbá, hogy megvitatják a külföldi tőke közreműködésének problémáját is.

November elsején Kőrösmezőnél ujra megnyillik a cseh-lengyel vasuti forgalom

Máramarost is ezen a vonalon akarják Bukovinával összekapcsolni

(*Sighet-Máramarossziget*, október 19. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) A csehszlovák és lengyel államvasutak delegátusai a napokban fejezték be tárgyalásaikat a lengyel cseh vasuti forgalomnak Kőrösmezőn keresztül való ujra megnyitásáról. Ezen a részen ugyanis a háboru óta Kőrösmezőn tul szünetelt a vasuti forgalom, amelyet most, a két állam megbizottjainak egyezménye alapján november elsején ismét helyreállitanak.

Csehszlovákia részéről főkánt a Tiszán tuli Máramaros nyomasztó helyzete tette sürgőssé a kőrösmezői vonal megnyitását. Mint ismeretes, Máramaros a háboru előtt nagyon élénk kereskedelmi kapcsolatot tartott fenn a közeli Galiciával és az inséges körülmények között tengődő lakosság jóformán azon munkaalkalmakból élt, amelyek együtt jártak az élénk üzleti összeköttetéssel. Ettől a nyomoruságos mindennapi kenyértől fosztották meg őket, amikor Kőrösmezőnél beszüntették a forgalmat és a határmenti lakosság csak nagy kerülővel tudott Galiciába jutni. Máramaros lakossága még rettenetesebb nyomorba sülyedt. Éveken keresztül folytak a különböző akciók, kérvényezések és küldöttségjárások, amig a prágai kormány rászánta magát a Lengyelországgal közvetlen kőrösmezői vonal megnyitására, illetve a tárgyalások megkezdésére, amelyek most eredményesen befejeződtek.

A cseh megállapodás hatása alatt, mint értesülünk, Románia is megindija a tárgyalásokat ugy Csehszlovákiával, mint Lengyelországgal annak érdekében, hogy Kőrösmezőn és Kolomeán keresztül Erdély közvetlen összeköttetésbe kerüljön Bukovinával, ahova jelenleg csak nagy kerülővel lehet eljutni különösen a szomszéd Máramarosból. Máramaros és Bukovina tudvalevőleg geográfiai helyzeténél fogva is egymásra van utalva és ha Kőrösmezőn át ujból szabad volna az ut Bukovinába, Máramaros gazdasági helyzetében jelentős javulás állana be.

Amennyiben a tárgyalások eredményre vezetnének is, egyelőre csak szabályszerü utlevéllel lehet lesz Bukovinát megközeliteni. Később azonban, mihelyt az utlevélkérdést szélesebb alapon sikerül elintézni, meg fogják szüntetni ugy lengyel, mint cseh és román részről is a kölcsönös vizumkényszert.

Öt-öt évre itélték a kommunista-per fővádlottalt

(*Cluj-Kolozsvár*, október 19. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Ma délelőtt 9 órakor folytatta a hadbiróság Kahana Mózes iró, Fónagy János épitész és Fodor Kató bünperének tárgyalását. Miután a vádlottak a védelem tanui nagyrészének kihallgatásáról lemondottak, ma délelőtt a perpeszédekre került a sor.

Mircea Gheorghescu kapitány, királyi biztos tartotta meg csaknem egyórás vádbeszédét. Ismerteti a vádat, amely szerint Kacsó Ilona nagyváradi lakástulajdonos vallomásában elmondja, hogy az általa kiadott szobában időközökben dolgozó „Béla,“ „Géza“, „Petre“ és „Kur“ kommunista ifjumu kásokon kivül egy „Oszkár“ is dolgozott, akit Kahana Mózesben vél felismerni. Ugyanitt megtalálták az Internationale Press Korrespondenz egy számát is, amelyből a kapitalista világ bukása és a szovjetuniók előretörése cimü cikket Kahana forditotta. Azonkivül egy brosurát irt, „50 óra munkásmozgalom“ cimmel, végül a bukaresti „Munkás“ cimü kommunista lap munkatársa volt.

Vádolja Fónagyot, hogy utazásait, mint a „Periszkop“ akvizitőre arra használta fel, hogy kommunista propagandát fejtsen ki és egy időközben eltünt Bolnár Béla megbizásából Marosvásárhelyre vitt egy sokszorositó gépet, amelyen gyujtó tartalmu forradalmi hangu röpiratokat sokszorositottak. Ezekért mindketten Moszkvából kaptak támogatást. Kéri a legsulyosabb büntetés: öt évi börtön kiszabását.

Utána a védők: Eliade, dr. Dunca Jenő kolozsvári ügyvédek és Crucianu bukaresti ügyvéd tartották meg védőbeszédeiket, amelyekben pontról-pontra megcáfolni igyekeztek a vád állitásait. Bizonyitották, hogy sem Kahana, sem Fónagy aktiv forradalmasitó, vagy terrorista mozgalomban nem vettek részt, legfeljebb egy eszmét vallottak magukénak, amelyért elitélni őket a huszadik században nem lehet. Hivatkoztak arra, hogy a vádlottak a szigurancián kényszer alatt tették vallomásukat és hogy a vizsgálat semmi tárgyi bizonyitékokat nem tudott produkálni. Egyhanguan kérték a vádlottak felmentését.

A perbeszédek után a vádlottak kijelentették, hogy a meggyőződésük szerint kommunisták, de semmilyen mozgalomban, szervezkedésben nem vettek részt, kérik felmentésüket.

A hadbiróság déli 12 órakor visszavonult és egyórai tárgyalás után hirdette ki az itéletet Bulbuc ezredes elnök. E szerint a hadbiróság Kahna Mózest és Fónagy Jánost bünösnek találja és ezért mindkettőt 5 évi börtönre itéli Fodor Katót egyhangulag felmentette a hadbiróság.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánsági zsidóság napilapja.
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő dr. Marton Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Szerda
5687. Chesván 12.
1926. október 20

— Az uj lakbérleti törvényjavaslat még nem került miniszertanacs elé. Cudalbu igazságügyminiszter kijelentette tudósitóinknak, hogy a lakbérleti törvényjavaslatra vonatkozólag a lapokban megjelent hirek mind fantasztikusak. A javaslat még a miniszter előtt fekszik, amelyet még nem is terjesztett a miniszertanácz elé. Az összes eddigi hirek csak a kedélyek izgatására valók. A javaslatot annak elkészülte után publikálni fogja.

— Benes lemond a külügyminiszterségről és a Népszövetség vezértitkára lesz. *Prágából jelentik: Benes csehszlovák külügyminiszter, mint a „Pole“ cimü lap közli, nem tér vissza szabadságáról, hanem annak letelte után egyenesen Genfbe megy és ott a Népszövetség vezértitkára lesz. Benes utódja a külügyminiszterségben dr. Krofta, a jelenlegi berlini csehszlovák követ lesz. A lap hirének autentikusságát megerősiti az a körülmény, hogy Benes és Svehla, a jelenlegi miniszterelnök között rendkivül feszült a viszony.*

*** A Czur-Salom akció** vezetősége ezuton hozza t. jegyzői tudomására, hogy amennyiben nincs alkalmuk a hátralékos fizetési részleteket londoni devizában átutalni, ugy befizetéseiket az Erdélyi Hitelbank R.-T.-nál Arad, vezetett Czur-Salom folyó számlára *lejben* is eszközölhetik, amit a bank az összeg beérkezése után napi árfolyamon fog angol devizában javukra irni és őket erről értesiteni. Felhivja egyszersmind az akció vezetősége t. tagjainak figyelmét azon körülményre, hogy most már nem lévén befizetéseiknek akadálya, fizetési kötelezettségüknek *haladék nélkül* eleget terni sziveskedjenek, miután, ellenkező esetben kénytelen lesz a megfelelő kötbért nekik számitásba hozni.

— Poincaré a költségvetés benyujtása előtt felveti a bizalmi kérdést. Párisból jelentik: Poincaré elhatározta miniszertársaival együtt, hogy felveti a bizalmi kérdést a parlamentben, hogy a költségvetés megszavazását még ebben az évben lehetővé tegye. Ha a parlament a költségvetés benyujtása előtt bizalmat szavaz, ugy a büdzsé megszavazása biztositva lesz. A költségvetés egyensulya egyébként helyre van állitva, az államkincstár gazdag készletekkel rendelkezik és a Morgan-alap is teljesen rendelkezésre áll.

— Vass miniszter azt szeretné, ha a franciák kérnék a frankhamisitók megkegyelmezését. *Budapestről jelentik: Vass miniszter a parlament folyosóján nyilatkozott az ujságiróknak a frankhamisitás ügyében. Azt mondotta, hogy az ügy politikai és parlamenti része el van intézve, a politikai része pedig a sulyos itélettel szintén befejezést nyert. A francia nemzet részéről nobilis gesztus volna, — mondotta Vass miniszter, — ha onnan indulna a kegyelemadásnak és kegyelemkérésnek gondolata, amely kétségtelen sokat könnyitene a kormány helyzetén és ebben a kérdésben való állásfoglalásán. Az amnesztiára vonatkozólag kijelentette, hogy az kizárólag Windischgrätzre és Nadosyra vonatkozik.*

— Lefoglalták egy bukaresti biró bankbetétjét. *Bukarestből jelentik: A „Cuvantul“ értesülése szerint az igazságügyminiszter egy fővárosi banknál lefoglalt egymillió 300 ezer lejt, amely összeg egyik bukaresti biró betétjét képezte. A lap értesülése szerint diszkrét nyomozás folyik valamennyi vizsgálat alá vont biró vagyonának megállapitására.*

— A dévai zsidó ifjuság teaestélye. Dévai tudósitónk jelenti: E hó 16 án tartotta meg a dévai zsidóság a chaluc-alap javára rendezett müsoros teaestélyét, mely a legteljesebb siker jegyében folyt le. Dr. Szegő Ernő, a helyi csoport elnöke, megnyitó beszédet mondott. Riesel Jakab, a Barisszia rosselisije a „Sosana“ cimü igen szép héber dalt, hegedükisérettel, hatásosan és mély érzéssel adta elő. Ezután dr. Grossmann Miksa dévai ügyvéd, magasszárnyalásu beszédben mutatott rá a chalucmozgalom fontosságára és hasznos voltára. Gyönyörü beszéde, mely az ünnepély csucspontját képezte, a szépszámu közönségben nagy hatást váltott ki. Godel Dezső és Isák Hermann barisszianusok egy-egy humoros számmal járultak az est zikerére. Az előadást tánc követte, mely a legjobb hangulatban, a reggeli órákban ért véget.

— Egy választási kortesfogás epilógusa. Dévai tudósitónk irja: Basarab Ádám nemzeti párti lelkészt tiltott propaganda miatt a képviselőválasztás ideje alatt letartóztatták. A dévai törvényszék a napokban tárgyalta az ügyet és a vádat alaptalannak nyilvánitva, az ártatlanul megbüntetett lelkészt felmentette. A védelmet dr. Vlád Aurél képviselő és dr. Pop Justin szenátor látták el.

— A Chaluc-hét közleményei. 1. A máramarossziget helyicsoport által rendezett szép sikerü teaestélyek 1582 lej jövedelmet hoztak a chalucalap javára. Az Aviva Carmella leányegylet Dicsosantmartinban október 10 én rendezett Chaluc matinét, mely a szép erkölcsi sikeren kivül 1592 lej tiszta jövedelemmel járt. A Chaluc hét alatt lefolytatott gyüjtések 1565 lejt hoztak, igy Dicsőszentmárton összesen 3157 lejjel járult hozzá a chalucalaphoz.

— A VII ik cionista kongresszus dévai delegátusai. Dévaról jelentik: A dévai helyi csoport 17-én megtartott választmányi gyülésen a cionista kongresszus rendes kiküldöttjeként Szegő Ernő dr.-t és Laufer Andor dr.-t, pótlagnak Gál Bélát jelölte. Hunyadmegyéből még a marosillyei körzet küld egy delegátust. A választmányi gyülés gondoskodott a Keren Hajesszód részére összehozandó összeg összegyüjtéséről.

— Repülőgépen vitték el a zsákmányt a betörők. Drezdából jelentik: Egy nagy szőrmeüzletből egy betörőtársaság 40 000 aranymárka értékü árut rabolt el, amellyel repülőgépen Berlinbe menekültek. A rendőrség letartóztatta Schneeweiss Adolf volt kereskedőt, a betörés szellemi vezérét és Qualich Adolf notórius betörőt, akik bevallották, hogy résztvettek a betörésben, mig a zsákmánnyal egy Levandovski nevü társuk repült el Berlinbe.

— Leégett Csehszlovákia legnagyobb gyapotgyára. Prágából jelentik: A csehszlovák köztársaság legnagyobb gyára, az oberlauthennsdorfi Pinck féle gyapotfonó-gyár tegnap a tüz martalékává lett. A tüz a gyár egyik raktárában ütött ki, ahol több ezer zsák nyers gyapot volt felhalmozva. A tüz pár pillanat alatt a gyár épületének többi részeibe is átharapódzott és a lángok a gyárnak legnagyobb részét elhamvasztották. A lángokban négy munkás elégett. 2000 munkást tett a tüz munkanélkülivé.

URANIA MOZGÓ
Az őszi szezon megnyitása, csütörtökön
October hó 21-én
ZORRO
kiváló film bemutatásával. Főszerepben
Douglas Fairbanks
az Erdők királya és a Bagdadi tolvaj filmekből ismert kiváló filmművésze.

— Jugoszlávia megvásárolja a belga flottát? *A bécsi távirati iroda jelenti, hogy Jugoszlávia megveszi a belga flottát, amely egy ágyunaszádból és tizennégy régi torpedónaszádból áll. A hirt Belgradban eddig nem erősitették meg.*

— Letartóztattak egy szélhámos rendőrtisztet. Persescu Leonida vizsgálóbiró rendelkezésére a rendőrség ma délelőtt letartóztatta Simion Pop rendőrszubkomiszárt. A letartóztatott rendőrtisztről bebizonyosodott, hogy mielőtt a rendőrség kötelékébe lépett volna, számos szélhámosságot követett el. Simion Pop mészáros volt és ilyen minőségben a klinikák szállitója. Egy nagy húszállitmányról szóló, 40 000 lejre kiállitott számlát, amint a vizsgálat megállapitotta, Simion Pop meghamisitotta és igy kétszer vette fel a klinikától az összeget. A vizsgálat tovább folyik.

— Erik Colban ismét ellátogat Erdélybe. Bukarestből jelentik: Románia genfi követe, Petrescu Comnen ma Bukarestbe érkezett és hosszabb megbeszélést folytatott Bucsan belügyi államtitkárral. A genfi román követ hazajövetele azzal van összefüggésben, hogy Erik Colban, a Népszövetség főtitkára rövidesen ismét Erdélybe érkezik a kisebbségi kérdés tanulmányozására és a kormány Petrescu Comnent bizta meg azzal, hogy a Népszövetség főtitkárját a kormány képviseletében kisérje végig erdélyi utján.

— Zsitvay lesz a magyar nemzetgyülés elnöke. Budapestről jelentik: A nemzetgyülés ma tartotta meg elnöki választását. 143 szavazatot adtak le, ebből 121 szavazat Zsitvay Tiborra esett, 22 üres lap volt. Igy Zsitvay lesz az országgyülés elnöke.

— Andrássy Gyulát megidézték a Justh pör tárgyalására. Bukarestből jelentik: Andrássy Gyula idézést kapott a genfi szövetségi biróságtól Justh Iván pörének tárgyalására. Andrássy Gyula kijelentette, hogy a meghivásnak nem tesz eleget, mert nem tartja illetékesnek a genfi biróságot, hogy egy ilyen par excelence belpolitikai kérdésben véleményt mondhasson.

— Primo de Rivera átszervezi a hadsereget. Madridból jelentik: Primo de Rivera hozzálát a hadsereg átszervezéséhez. A hadi iskolákat 1928 ig megszünteti, amikor is megnyilik a nagy katonai akadémia, amely minden fegyvernem számára kiképez majd tiszteket és gyalogosokat. Kimondotta, hogy a tisztek a rangjuk visszanyerése érdekében folyamodhatnak. A tisztek közül azonban senkisem folyamodott, mert már valamennyinek polgári állása van.

SPORT

Megrendezik a Stotter-serleg mérkőzeseket

Felhivás Erdély zsidó sportegyesületeihez

A Stotter-serleg intézőbizottsága legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy az alapszabályok értelmében a serlegmérkőzéseket ez évben, az országrészi cionista konferenciával egyidejüleg (nov. 7—8) Nagyváradon megrendezi.

Felhivjuk tehát Erdély összes zsidó sportegyleteit, hogy nevezéseiket a serlegintézőbizottság titkára, *Kasztner* Rezső czimére (Uj Kelet szerkesztősége, Cluj, Str. Baron L. Pop 10) a legsürgősebben küldjék el, hogy az esetleg szükségessé váló elődöntők a kellő időben lebonyolitást nyerhessenek. Közöljük ugyanakkor, hogy az intézőbizottság határozata értelmében a mérkőzések bevételéből a résztvevők kiadásaik arányában részesülnek.

A serlegmérkőzések megrendezésébe a nagyváradi Makkabeát kértük fel.

Kasztner Rezső titkár — *Noszin* Mór a bizottság elnöke

Gyomor-, bél- és anyagcserebetegeknél a természetes „Ferencz József“ keserüviz az emésztőszervek működését hatbatósan elősegiti és igy lehetővé teszi, hogy az egészséges tápláló anyagok a vérbe kerüljenek. Orvosi szakvélemények hangsulyozzák, hogy a **Ferencz József** viz különösen érelmesedésnél igen hasznos bélszabályozó szer. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és füszerüzletekben. 6

— **Masaryk elnök képmása az uj papirpénzen.** A Csehszlovák Nemzeti Bank vezetősége engedélyt kért Masaryk elnöktől, hogy képmását az uj papirpénzen reprodukálhassa. Terv szerint a készülő uj huszkoronásokon Stefánik tábornok és Rasin volt pénzügyminiszter képmásai lesznek.

— **Reinitz egyik áldozatának özvegye résztvesz a bünper kassai főtárgyalásán.** Kassáról jelentik: A kassai esküdtbiróság a mostani ciklusban tárgyalja másodszor Matej Sándor és Kollár Ferenc gyilkossági bünperét, akik ellen az a vád, hogy Reinitz felbujtására és közremüködésével meggyilkolták és kirabolták Leichter Salamon máramarosszigeti szabómestert. A főtárgyalásra a törvényszék tanuként idézte meg Romániából az áldozat özvegyét, aki ma értesitést küldött a rendőrségnek arról, hogy résztvesz a per főtárgyalásán.

Underwood

a világ legjobb irógépe. Gyári lerakat **Révész Béla** papirkereskedésében, Marosvásárhely

— **Kötelezvény.** Tekintettel arra, hogy az ujságbizományosok egy része, akiknek bizományi eladás céljából küldünk ujságot, számlájukat nem rendezik idejében, alulirottak a következőket határoztuk el: Ennek a bajnak elháritása céljából, ami az ujságoknak lényeges károkat okoz, valamint a perköltségek elháritása céljából arra kötelezzük magunkat, hogy kölcsönösen közölni fogjuk egymással azon bizományosok névsorát, akik számlájukat nem fizetik rendesen. Folytatólag pedig ezen bizományosok ellen közösen járunk el. Ezen ma között megállapodásunkat valamennyi lapban közzétesszük. Cluj, la 8 Octomvrie 1926. Birunța, Ellenzék, Uj Kelet, Patria, Keleti Ujság, Ujság, Brassói Lapok kiadóhivatalai.

— **Feleky Géza Kolozsváron.** Feleky Géza dr., a volt budapesti „Világ" és a jelenlegi „Magyar Hirlap" főszerkesztője tegnap Kolozsvárra érkezett. Feleky látogatást tett az Ujságiróklubban, ahol kitüntető szivélyességgel fogadták. A „Magyar Hirlap" főszerkesztője ma Goga Octavián belügyminiszterrel együtt, aki Csucsáról Kolozsváron át Bukarestbe utazik, a fővárosba indul, hogy ott több fontos ügyben tárgyalásokat folytasson.

— **A kolozsvári zsidó egyetemi hallgatók menza-bálja.** A kolozsvári zsidó egyetemi hallgatók menzája üresen, elárvultan áll. Erdély zsidó egyetemi hallgatói a legnagyobb nélkülözésekben néznek elébe az időn s könnyen megeshetik, hogy megfogyatkozott intellektuális ifjuságunk még jobban megfogyatkozik, mert éhezve, fázva, a legnagyobb nélkülözéseknek kitéve, nem tanulhatnak, nem készülhetnek nehéz vizsgákra. Erdély zsidó társadalma kétségkivül nem teljesitette kötelességét a zsidó diákokkal szemben, ami viszont saját szellemi értékeinek teljes lebecsülését jelenti. A zsidó menza vezetősége minden erőfeszitést megtesz arra, hogy a kolozsvári zsidó diákok ne maradjanak táplálék és minden segély nélkül. Épen ezért elhatározta, hogy október 30-án a Newyork termeiben fényes keretek között lezajló bált fog rendezni a menza alapja javára. Ez a bál az idei szezon első báljainak egyike lesz s igen nagysikerünek igérkezik Kolozsvár zsidó társadalma minden bizonnyal megteszi kötelességét és minden tekintetben támogatni fogja az akciót.

Seegras, Gradli, Ponyva, Zsák, szalmazsák, Afrik

nagy választékban és olcsó ár mellett

Boskovics József — Cluj

Strada Reg. Maria No 15.

2

Chlorodont fogpaszta, Chlorodont fogpor, Chlorodont szájvizkivonat

KÖZGAZDASÁG

Tőzsde

Zürichben a lei 277·50 es nyitás után zárlatban 276 ra, az utóban pedig tegnapi 275-ös árfolyamára lanyhult. Belföldön a forgalom némileg élénkült. Az árfolyamok a következők:

Valutapiac 1926 Október 19 (Rador)

Devizák	Kolozsvár	Zürich nyitás	Zürich zárlat	Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	New-york
Zürich	3630—3650	—	—	668	3640	13792	13695	65380	1932
Newyork ..	186—188	517½	51762	3433	187	71390	70860	3385	—
London	910—915	2511½	2511¾	166½	911	3434½	3438½	16425	48518
Páris	550—560	1502½	1512	—	550	2090	2078	9930	290½
Milano	785—795	2165	2200	145½	785	3040	3016	144⅜	418
Prága	550—555	1532½	1532½	101¾	559	2114¼	2099	—	296¼
Budapest ..	380—385	7250	7250	—	2640	—	9920	475¾	—
Belgrád	—	914½	915	—	340	1231	1252¼	5990	177
Bukarest ..	—	277½	276	1815	—	380	377½	1822½	54
Varsó	—	58	58	—	—	7920	7840	375¾	—
Bécs	2630—2650	7305	7305	—	2660	10072	—	477¾	—
Berlin	—	12320	12320	—	4515	16995	16866	80565	—

Száz lei árfolyama: Zürich 275, Páris 18 15, Budapest 38000, Bécs 37750, Prága 1822½.

Az Első Szatmári Mezőgazdasági Gépgyár csődje. Szatmárról jelentik: A szatmári törvényszék Probszt Mátyás tulajdonos kérésére elrendelte a csődöt az Első szatmári Mezőgazdasági Gépgyár ellen. A gyár részvényei kizárólag Probszt kezében vannak, aki tőkehiány miatt kényszerült csődöt kérni. Néhány hitelező a táblánál felülfolyamodást jelentett be a csőd elrendelése ellen.

Export-Import *(Külkereskedelmi kirándulatok, keresletek és bizományi megbizások.) A bukaresti kereskedelmi és iparkamaréhoz az utóbbi időben az alábbi külföldi cégek jelentették be, hogy kereskedelmi relációkat óhajtanak kiépiteni romániai cégekkel. J. Serephin, Cairo P. O. B. (Egyiptom) kaptatát importálna Romániából. — Hans Kaiser, München (13 Schleissheimer str. 108) gyógyszerészeti, drogua- és illatszercikkeket termelő gyárakkal keres összeköttetést. — Cieslinski et Kaiser, Danzig, petróleum mellékterméket (pakurát) óhajt importálni Romániából. — Semach et Co., Genova (Italia) Palazzo Carreno Corso Andrea Podesta 5. fagyasztott borjuhust keres import céljaira. — Sever et Comp. Lenbbara (Jugoszlavia) diót, egyéb gyümölcsöt és olajos magvat keres importra. — John Kotz, Bruxelles (Belgium) 44 Avenue Pilly bizományost keres cipőkrém részére. — Asahi Trading Company Ltd., Kyoto (Japán) P. O Box No. 40 automata lakatokat ajánl. Prospektust küld.*

Angol-német nemzetközi pénzintézet van alakulóban. Berlinből jelentik: Pénzügyi körökben igen komoly formában tárgyalnak egy nagy nemzetközi pénzintézet alapitásáról. A terv szerint a bank angol és német tőkeérdekeltség volna és azzal a rendeltetéssel alakulna, hogy az egyes európai államokban hosszulejáratu hiteleket pisszirozzon. A pénzintézetnek német részről a Dresdner Bank is tagja volna.

Összeállitották a vasuti tarifa revíziós bizottságát. Bukarestből jelentik: Az uj CFR tarifa ellen, mint ismeretes, nemcak gazdasági körökben merültek fel sulyos panaszok, hanem kormánykörökben is sürgették a tarifa revizióját. A több oldalról jövő nyomásnak engedve a vasutügyi vezérigazgatóság végül kénytelen a tarifát revizió alá venni és ma már össze is állitotta azt a bizottságot, amely a revíziós munkákat el fogja végezni.

Kivonják a forgalomból a régi 500 lejeseket Bukarestből jelentik: A Banca Nationala felhivást bocsátott ki, amelyben közli, hogy az 1916 évi kibocsátásu 500 lejes bankjegyeket december 31-ével kivonják a forgalomból. A bankjegyek a Banca Nationala fiókjánál válthatók be. A rendelet nem uj keletü, hanem csak megismétlése az 1925. szeptemberében kiadott hasonló intézkedésnek.

Castiglioni Bécsben akar bankot nyitni? Bécsből jelentik: Castiglioni ismét banhüzletet akar nyitni Bécsben. Az osztrák hivatalos lap, a „Wiener Zeitung" rendkivüli hiradással szolgál. A hir szerint az osztrák kormány bankkoncessziót adott Castiglioni Camillonak, akinek megengedte, hogy az eddigi bank és bizományi ügyletből banházat csináljon. Ez a hiradás azért érdekes, mert Castiglioni mindig azt hangoztatta, hogy elhagyja Bécset és külföldön fog közgazdasági tevékenységet folytatni, sőt olyan hirek is forgalomba kerültek, hogy a bukott bankár Amszterdamban akar uj bankalapitással kisérletezni.

Select-mozgó

Október 20 án mutatja be utoljára

Variete

Filmre rendezte E. A. Dupont.
Főszerepben Emil Jannings és Lya de Putty.
Kedvezményes és ingyen jegyek nem érvényesek.
Monopol Matador

Urania-mozgó

Okt. 20.án mutatja be utoljára Richard Talmadge világhirü filmmüvészt legnagyszerübb alkotásában

Long-Izlandi csempészek

c. kiváló kalandorfilmben.
Ultra szenzáció. Kiváló rendezés.
Jön **Zorro** a szezon legnagyobb slágere

Apollo-mozgó

Okt. 20-iki kezdettel mutatja be az

Asszonykisértés

c. gyönyörü szinmüvet 5 hosszu felvonásban.
Főszerepben Alfred Abel és Sacha Gura
Monopol Utpia

No 1588—1926.

Publicație de licitație

Banca Chrissoveloni S. A. Sucursala Cluj va vinde prin licitație publică în magazia sa în Cluj, Str. Emercu 3. la 21 oktobrie 1926, ora 3 p. m. în detrimentul debitorului tardiv în baza art. 306. Cod. Comercial blănuri în preț de strîgare de lei 300.000, dar și sub acest preț. Licitanții ne vor depune drept vadiu Lei 50.000. Cumpărătorul e obligat să complecteze imediat vadiul la prețul de cumpărare, achitând și 2% taxă și imposit către stat.

Cluj, 19. oktobrie 1926.

Dr. Ioan Cosma
notar public

Aki olcsón akarja ágy- és fehérneműjét beszerezni, látogassa meg a

FEJÉRNÉ uj fehérneműszalonját

Str. Grigorescu [Rákóczy-ut] ***86 sz.***

Bankok,
gyárosok és kereskedők
üzleti könyvszükségletüket rendeljék meg a
Bernát
üzleti könyvgyárában, Cluj (Kolozsvár).

A FILM

★ ★ ★

Raquel Meller és Chaplin. Nagy andaluziai szemek, sóvár ajkak felett merengő, vonzó, okosságot és szenvedélyt sugárzó homlok: ez Raquel Meller, a bübájos sanzonett, akinek lábainál ott hever egész Párisz, aki két dalával: az „Ajsaj-aj"-al és a Valenciával megbolondította az egész világot. Spanyol énekesnő, de a fáma azt beszéli róla, hogy tulajdonképen zsidó származásu. Szemeinek merengő tekintete, az a melankólikus báj, mely ajkairól sugárzik, tényleg a fáma igaza mellett bizonyitanak. Yvette Guilbert óta nem volt a kontinensen énekesnő, aki egy-egy dallal annyira fel tudná kavarni a szivek mélyén kavargó szenvedélyeket, mint ő. Páris szeszélyes szive éveken át csak érte dobbant, ifjak és vének bolondultak a szép Raquel Meller után. Raquel Meller nemrég Amerikában járt. Ahol megforduldt, mindenütt diadalt aratott. A legnagyobb és legvégrehajtásabb diadalt azonban Hollywoodban és Hollywood koronázatlan királyának szivén aratta: Chaplin halálosan beleszeretett Raquel Mellerbe. S amint a jól értesültek tudják: ez a szerelem nem marad viszonzatlan, — Raquel Meller vissza készül Amerikába, hogy a világ legnagyobb komikusát szerelmével boldogitsa. Ha stilusosak akarunk lenni, akkor azt kellene a jelentés végére irni: Finita Comédia. Mert a sok mókának, istenadta humornak Chaplinnél is tragikus komoru szenvedély lett a vége: szerelem. Ez az egyetlen komédia, amit Charlie Chaplin is komolyan vesz. Ezt bizonyára nem veszi tréfára.

Pufi karriérje. Tizenöt évvel ezelőtt a Nagy Endre-kabaré szinpadán tünt fel először Huszár Károly, az istenti Pufi. Termetes és testes alakja, ha megjelent a rivalda fényében, a közönség ajkain derü és mosoly jelent meg. Egy mondata elég volt ahhoz, hogy a legridegebb lelkekben is kigyuljon a vidámság. Pufi azonban nem sokáig szerencséltette jelenlétével Budapest közönségét, külföldre ment, ahol a legelső filmszinházak szerződtették. Neve rövidesen világszerte hires lett, ugy megkedvelte a közönség, akárcsak Chaplint, vagy Jackie Coogant. Most aztán arról jön a hir, hogy Pufi Hollywoodban, ahova 2 évvel ezelőtt érkezett meg, elsőosztályu sztárrá lépett elő. A hollywoodi Universal-filmgyár arra utasitotta megbizottját, hogy Pufi számára a legjobb filmvigjátékirót szerződtessék le. Le is szerződtették részére Roy Cohen urat, akit négerekről irt humoros novellái tettek ismertté. Cohen uj hőse egy kövér ember lesz tiz különálló kétfelvonásos filmen keresztül és ezt a kövér embert Pufi fogja játszani.

Az ősz ujdonsága
a Dreher Haggenmacher sörgyár
őszi söre
Extra-Special
mindenütt kapható

Fontos! Szabókellékek, bélés, cérna, harisnya, vattelin, gombok
Neumann Károly
Regina Maria 10. szaküzletében vehető
400 Yd. olasz cérna 8 L. 300 Yd. angol cérna 15 L.
50 mt I-a gépselyem 3 50 Duplaszélés vattelin
Duplaszélés glott 110 L. 1 m. 175 L.

SZINHAZ MÜVÉSZET

★

A szinházi iroda közleményei.

Noszty-fiu esete Tóth Marival. Harsányi legujabban dramatizált vigjátékából napról-napra folynak a próbák a legerősebb lendülettel. Régen készült a prózaegyüttes ilyen ambicióval magyar szindarabra. Mindvégig olyan lebilincselően érdekes vigjáték, hogy a szinészek maguk érzik, milyen nagy sikerre van kilátás. Mikszáthnak legszebb regénye ez a vigjáték, melynek minden szereplője élő alak és minden szerepe a legjobban megfogott ember-karakter.

Huncut a lány. Két évvel ezelőtt volt a bemutatója és akkor is Neményi, Tolnay voltak a vezetőszereplői ennek a nagysikerü operettnek. A mostani reprizben uj szereplői lesznek: Dajka, Ihász Selmeczy, akik még nem játszották szerepeiket Kolozsvárt.

Heti müsor

Szerda 7-kor: Huncut a lány (Operettrepriz, uj szereposztással, uj betanulással Neményi, Tolnay, Ihász Aladárral. Premierbérlet 15 sz. Sorozat 94. Kezdete 7 órakor.)

Szerda 10 kor: Tanasze operettrevü társulatának vendégjátéka. (Felemelt helyárakkal. Sorozatszám 95.)

Csütörtök 7-kor: Huncut a lány (Neményi, Tolnay, Ihász Aladárral. Napibérlet 16 sz. B. Sorozat 96. Kezdete 7 órakor.)

Csütörtök 10-kor: Tanase operettrevü társulatának vendégjátéka (Bucsuest. Felemelt helyárak. Sorozat 97.)

Péntek: A Noszty-fiu esete Tóth Marival. (Ujdonság, először. Premierbérlet 16 sz. Sorozatszám 98.)

Szombat, 3-kor: Elzevir. (Második ifjuságielőadás igen olcsó helyárakkal. Bevezetőelőadást tart Kiss Ernő dr. tanár. Sorozat 99.)

Szombat, 6 kor: Darázsfészek. (Jótékonycélu előadás a Vörös Kereszt egyesület javára. Neményi Lili fellépésével. Rendes esti helyárak. Sorozat 100.)

Szombat, háromnegyed 9-kor: A Noszty fiu esete Tóth Marival (2-odszor. Napibérlet 17 sz. A. Sorozat 101.)

Vasárnap fél 3-kor: Csókos asszony (Lengyel Irénnel. Leszállitott helyárakkal. Sorozat 102.)

Vasárnap 6-kor: Huncut a lány. (Neményi Lili, Tolnay, Ihász Aladárral. Rendes helyárak. Sorozat 103.)

Vasárnap, háromnegyed 9-kor: A Noszty-fiu esete Tóth Marival. (Napibérlet 17 sz. B. Sorozatszám 104.)

Hétfő, 7-kor: Paganini. (Operett. Bérletszünetben. Karácsonyi, Tolnay, Ihászszal. Sorozat 105.) Kezdete 7-kor.)

Hétfő, 10-kor: Hecht Riza önálló, egész estét betöltő hangversenye. (Sorozatszám 106. Kezdete 10.)

Átmeneti kabátok
Neumann M.
férfiruhaáruháza
Cluj, Piata Unirii (Főtér) 14

APRÓHIRDETÉSEK
Egyszerű közlésnél egy szó 4 lej, vastagabb betűvel 8 lej. Legkisebb apróhirdetés 40 lej. Állástalanoknak 30% kedvezmény. Apróhirdetések dija előre fizetendő. Eljegyzési hirek dija 250 lej, előfizetőknek 150 lej

Kereskedelmi utazók
Berkovicsné ארטה, כשר vendéglője,
Oradea-Mare, Str. Nicolai Jorga (Zodfa-utca) No 19.
Ismert elsőrendü konyha! Mérsékelt árak.

שוחט ובודק מומחה ערסט־קלאסיגער בעל תפילה אונד טכטיגער בעל קורא דער נעגענוואַרטיג אין איינער גראָסערע נעאָלאָגען־געמיינדע אנגעשטעלט איזט, זוכט איינען זאָלכען פאסטען כער זאָאַרט אדער פיר ערסטען גאוועמבער אין איינער גראסען נעאָלאָגען אדער שטאטס־קוואר געמיינדען וואו ער נור דירעקט געמיינדע־שמש זיין קאָנטע אדער נור חברה־שמש עוועגטועלל בוידע. אלס שוחט מאָכטע ער נור אין איין קאָראַרט געהען. אנמעלדונגען זינד צו זענדען אן דע אדמיניסטראציאן אונטער chiffre „שמש".

Eladó
nagy ruhaszekrény, gyermekkocsi, lámpa, lámpaernyő és még több más tárgy, Monostori-ut 55.

Kitünő minőségü
bivalytej
garantált כשר október hó 1-től házhoz szállitva is kapható: Schwartz Ignácné, Cal. Decebal 36.

Hajhullás
és hajkorpa ellen legjobb szer az
„Egger-Petrol"
Kapható minden gyógyszertárban és drogueriában.

Belvárosban kiadó két üzlethelyiség. Közelebbi felvilágositást nyujt Bahós és Társai vasüzletében Keresztes. 1933

איך זוכע איין בחור אין אלטער פאן 17—18 יאהרע דער מיינע 4 קלאַסען עברי אונד חומש ורשי אונטערריכטען קאנן, געבע נאָכצע פערפלעגונג אונד הערד בין 2 יאהר אלס ערסטקלאסיגער הערדען שניידער אויסגעבילדעט. וכל הקודם זכה. אדרעססע: Adler, Elisabetopol. 1951

Helyi és utazó ügynököt keres magas jutalékkal, biztosi ékkal a „Mult és Jövő" szerkesztősége — Cluj, Strada Regina Maria 32.

Egy teljesen felszerelt és abszolut jókarban levő mozifelszerelés jutányosan eladó. Cim a kiadóban. 1934

Zsidó egyetemi hallgató, irodai munkálatokban és könyvelésben jártas, megfelelő alkalmazást keres. Cim a kiadóban.

Perfekt munkás órássegéd azonnali belépésre kerestetik. Szombaton zárva. Müller Fülöp, Hatteg. 1953

העבראישע אונד דייטשע שטענדען מיט זיכערעם ערפאלג אונד בעשיידענע אנשפרילע. צושריפטען אונטער „פערפעקט" אן דיא אדם. דעם בלאטעס.

Ajánlok I. rendü prima gesztenyét ab állomás Nagybánya, kg.-ként Lei 12 50. Fuvarlevél és zsák ingyen. Csakis pénz ellenében szállitok. Legkisebb mennyiség 50 kg. Benéth Dávid, Baia-Mare. 19 4

O t. כשר friss libazsir Hosszu-u. 26 szám alatt kapható és nagyobb mennyiségben megrendelhető. 1956

Egy intelligens 20 éves talmudista 4 középiskolai végzettsé gel, Kolozsvárt vagy vidéken, garancia mellett állást bármilyen szakmában vállal, esetleg jobb családnál mint חומש, רש"י, גמרא ומפורשים tanitasat elvallalna. Ajánlatokat „Szombat szabad" jeligére a kiadóba kér. 1955

Nickelező telep
orvosi müszerész.
Elvállal fémtárgyak, orvosi müszerek, disztárgyak nickelezését, ollók, borotvák és kések, nyomdai papirvágó kések, stancnik és sakterkések speciális kőszörülését és tükörtényezését.
Fried Jenő, Cluj, Piata Unirii No 22.

Róth
cipésznél Szép-u. 2. sz. alatt készülnek a legujabb divatu cipőkülönlegességek.

Lámpa-belet
és gyertyabelet gyárt és mintázott árajánlattal szolgál
Lengyel Sándor és Fiai
szalagszövőgyára **Arad**, Interurban **407.**

Felelős kiadó: a Szerkesztőbizottság K.-T. egyetem Cluj, Strada Regina Maria, szép (volt Deák-utca) 19 szám.